

BESLUT

2022-05-23 Dnr: 22/00356

SAKEN

Världens historia: Hitler och Stalin, del 1 och 2, SVT2, 2021-12-30 och 2022-01-05, program om relationen mellan två diktatorer; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Programmen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

PROGRAMMEN

Världens historia: Hitler och Stalin var en dokumentär i två delar som skildrade maktrelationen mellan Adolf Hitler och Josef Stalin. Dokumentären bestod av arkivbilder, journalfilmer och vissa animationer. En svensk speaker berättade om Hitlers och Stalins maktövertaganden och om relationen mellan Nazityskland och Sovjetunionen fram till, och under, andra världskriget.

ANMÄLAN

Anmälaren anser på närmare anförda grunder att dokumentären gav en osaklig och partisk bild av de historiska händelser som skildrades. Anmälaren tar upp ett flertal fakta i dokumentären som denne anser var inkorrekta – bland annat följande.

- I del 1 påstods det att Sovjets utrikesminister sparkades för att han var jude vilket skulle försvåra kontakterna med tyskarna vilket är felaktigt. Sanningen är den att han sparkades främst för att ha misslyckats med förhandlingarna med västmakterna.
- I del 1 påstods det att svälten i Ukraina åren 1932–1933 var medvetet framkallad. Det är en myt som är väldigt tacksam för den ukrainska extremnationalismen, men som inte har någon förankring i den historiska sanningen. Professor NN har tillbringat decennier att studera den här svälten och den var inte på något vis medveten och organiserad utan en konsekvens av felslagna skördar, växtsjukdomar, djursjukdomar med mera.
- I del 2 påstods det att den så kallade Katyn-massakern skulle ha undersökts av en ”Internationell kommission från Röda korset”. Det är felaktigt –

Röda korset var inte inblandad i undersökningen. Gällande ovanstående invändning mot framställningen av svälten i Ukraina åren 1932–1933 skriver anmälaren: ”Men i likhet med Katyn-massakern så är den här frågan ett politiskt vapen som är alldeles för värdefullt och då är den historiska sanningen bara i vägen.”

- I del 2 påstods det att Stalin direkt vid krigsutbrottet den 22 juni 1941 drabbades av panik och beordrade chefen för den Sovjetiska säkerhetstjänsten att ta kontakt med tyskarna för att försöka få till stånd en vapenvila. Det är felaktigt.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att programmen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet. Programföretaget anför i huvudsak följande.

Dokumentären var producerad av ett franskt produktionsbolag och har bland annat sänts i en fransk public service-kanal. Innan sändning granskades filmen av SVT:s historiska expert som är docent i historia vid Stockholms universitet. SVT har alltså faktagranskat innehållet och i förekommande fall konsulterat med ledande experter på andra världskriget och till exempel Forum för levande historia vad gäller uppgifter om antal dödade.

SVT:s bedömning är att de historiska uppgifter som lades fram i dokumentären är i mittfåran av den historievetenskapliga forskningen om andra världskriget och relationen mellan Nazityskland och Sovjetunionen. Det var heller inga sensationella avslöjanden som gjordes utan det är etablerade fakta. SVT finner det svårt att bemöta enskilda påståenden i anmälan då det inte anges några källor, till exempel forskningspublikationer, som grund för anmälarens kritik.

Anmälaren tar upp svälten i Ukraina åren 1932–1933 och massakern i Katyn som exempel på hur händelser blivit ett ”politiskt vapen” och att då är ”den historiska sanningen bara i vägen”.

Anmälaren framhåller att forskaren NN skulle vara en världsledande auktoritet vad gäller sovjetisk jordbrukspolitik och att denne kommit fram till att det inte på något sätt var en medveten och organiserad svält som drabbade Ukraina. SVT har genom research inte funnit stöd för att detta skulle vara den allmänna synen på svälten i Ukraina, som nu allmänt omnämns som Holodomor, utan att det är historieforskningens mittfåra att svälten förvärrades av påtvingad export av spannmål och kött till andra sovjetrepubliker och att svälten användes av Stalin som ett sätt att försvaga Ukrainas självständighetssträvanden.

Vad gäller massakern i Katyn är det etablerad historieskrivning att Röda Korset var en aktör som undersökte massakern och kom fram till att den skett under den sovjetiska ockupationen.

De fakta som återgavs i dokumentären var sådant som i allt väsentligt lärs ut i allt från grundskola till universitetskurser. Det är naturligt att en dokumentär som tar upp flera årtionden av politiska och militära händelser tvingas förenkla beskrivningar av komplicerade skeenden. SVT anser inte att dessa förenklingar skulle innebära att det aktuella programmet skulle brista i opartiskhet eller saklighet.

SVT har i en mängd olika dokumentära skildringar beskrivit andra världskriget, dess orsaker och krigets förlopp. I den nu aktuella dokumentären sätts fokus på två aktörer på ett sätt som möjligtvis spetsar till beskrivningar av komplicerade förlopp. SVT kan dock inte finna att den vare sig som helhet eller i enskilda delar bryter mot gängse historieforskning.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska bedriva programverksamheten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att programmen i och för sig förmedlade en klart ofullständig och förenklad beskrivning av invecklade historiska beslut och skeenden. Men med hänsyn till programmens karaktär – där det måste vara uppenbart för tittaren att en viss syn på historien berättades på ett dramatiserat sätt – kan de knappast anses strida mot de krav på opartiskhet och saklighet som gäller. Det kan tilläggas att SVT låtit experter på historia granska programmen före sändning. Nämnden finner därmed att programmen ska frias.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Gustav Aspengren.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Dag Edvin Bror Mattsson
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_07b9b16ccb6da3378ccac8a55ac2d09b49
DATUM & TID:	2022-05-23 00:05:29 +02:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-05-23 00:05:35 +02:00
Ref: 39038SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)